

שלימה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

הגליון מוקדש

לע"נ רבנו שלמה בן מאיר ושמחה
נלב"ע ז' מר חשוון תשפ"ד
ולרפ"ש להגה"צ רבי גבריאל בן מזל טוב
לע"נ חנה בת חסיבה ע"ה
ולע"נ אסתר בת חנה ע"ה
ולרפואת מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל

סוכות

סוכות תשפ"ה | גליון 52

משנת שלמה

"וּלְשִׁלְמֵהוּ אֶלְפִּיזָא בֶּן־מִיכָאֵל אֶת־כִּסְאוֹ וְאֶת־כִּסְאוֹ אֶת־כִּסְאוֹ אֶת־כִּסְאוֹ
לְבָנוֹ בֶּן־בִּנְיָמִן וְכֵן בְּכָל־כֶּסֶד"

יקרת רגע אחד של מצווה

איתא בגמ' במסכת עבודה זרה שהקב"ה
נותן לנשיון לעכו"ם מצוות סוכה, ומוציא
חמה מנרתיקה ובוועטין בסוכתן מפני
החמה. אבל ישראל אע"ג שמצטער פטור
מן הסוכה, אעפ"כ אינן בוועטין.

ביאור הענין הוא, כי הנה בתורתנו
הקדושה כתיב 'ואהבת את ה' אלוך בכל
מאודך', וחז"ל פירשו (פרק בתרא
דברכות) בכל ממונך. והטעם שכתבה
התורה בכל מאודך ולא בכל ממונך הוא, כי
באמת איש הישראלי הבר דעת יודע כי
העיקר בזה העולם הוא רק תורה ותפילה,
כי מאומה לא ישא האדם בעמלו ולא
יועיל הון ביום עברה, וע"כ אצלו ה'מאד'
הוא רק דביקות ה' באמת, וע"כ זהו
'מאודך', וגם בזה הוא צריך לאהוב אותו
יתברך, היינו כי לפעמים מנסים את האדם
ומונעין אותו משיעורים הקבועים שיש
לו, או מבטלין אותו מתפילה בציבור וכדו',
וזהו 'מאודך' שלו, ואעפ"כ צריך לאהוב
אותו יתברך ולא להרהר אחריו יתברך כלל
ח"ו. ועל כך צריך להודות וישמח במה
שעושה שזכה ועושה מה שיכול.

אך יש שהבעל דבר בא לאדם ואומר לו, הנה
ראיתי שלא הולך לך, כי יש לך כ"כ מניעות,
א"כ בודאי אינך שווה כלום, ואין רוצים מן
השמים כל עבודתך, ומיידש אותו. אך
בודאי צריך לדעת, כי אין שום מציאות
בלעדי יתברך כלל, וכל המניעות הוא ממנו
יתברך להיטיב אחריתו מראשיתו.

וזהו כוונת חז"ל שישאל אינו בועט
בסוכה שיוצא מפני החום, כי ישראל
שרואה חמה ומצטער ויוצא, יודע כי
הקב"ה מונעו, אך אינו נשבר בקרבו
שהוא לא שווה כלום לפניו יתברך.

בס"ד יצא לאור
ספר

מעין גנים

ב"כ על חומש בראשית
מאמרים ושיחות מלאי דעת חכמה ומוסר

מאת רבנו הגאון המופלא
רבי שלמה אסולין זצוקל"ה

במהדורה מחודשת ומתוקנת, בתוספת
מאמרים חדשים שטרם ראו אור.

ניתן להשיג

ירושלים-0548442896, ב"ב-0548474489

אשדוד - 0527176698

שמי שאינו משמח את היתום והאלמנה, הרי זה
שמחת מילוי כריסו, ולא שמחה שנצטוונו עליה
בתורה.

וצ"ב מדוע כ"כ החמירו בזה.

ויש לפרש ע"פ דברי הגמ' (תענית כב' א') בהנהו תרי
בדחני שזכו לעוה"ב, שפי' המהרש"א שם שרצו
למנוע צער השכינה, שאם יש אחד מישראל בצער,
הרי היא מצטערת בצערותו.

והנה אם הדברים על סתם צער בזמן רגיל, ק"ו בזמן
שהתורה ציוותה על השמחה ורצונה שכל אחד
יתעלם מצעריו ויהיה שמח, א"כ בודאי רוצה הש"י
שיהיה שמחה לשכינה, וכשאדם זה מתעלם מצער
היתום והאלמנה ומשמח רק את עצמו, ומראה שלא
איכפת לו מצער השכינה, כיון שהשכינה מצטערת
בצערותם של היתום והאלמנה, ועכשיו יש ציווי
לשמחה, לכן הדבר כ"כ חמור. (שמעתי מהגר"ש
ברעווה מוצאי יו"ט של סוכות שנת שתס"א).

(כת"י).

כל רגע בישיבת הסוכה, מ"ע בפנ"ע

הגמ' בסוף מסכת סוכה מביאה על ירידת גשמים בזמן
סוכות, משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו רבו
קיתון על פניו.

לכאורה ע"פ המשל שייך הנמשל, שרק אם רצה
להיכנס לסוכה, ומיד ברגע זה ירדו גשמים, שעל זה
שייך 'שבא למזוג כוס לרבו'. אבל אם כבר ישב בסוכה
וירדו גשמים, נמצא שכבר מזוג כוס לרבו, רק
שבאמצע שפך לו על פניו, א"כ אין המשל מדויק כ"כ
דנקט 'שבא למזוג'.

ונראה מזה שכל רגע הוא מצוות עשה של ישיבה
בסוכה. ולכן כלפי הכוס שבא למזוג עתה, דהיינו כלפי
הרגע שרוצה עוד להישאר בסוכה, נחשב למזיגת כוס
חדשה, ועל זה שייך ש'בא למזוג כוס ושפך לו רבו'
וכו'. ועיין לאבודרהם שהובא ביסוד ושורש העבודה
שג"כ כתב שכל רגע איכא מ"ע בפני עצמה.

(כת"י).

מי שעושה מאמץ לצאת מהמצריים שבו, יזכה לענני כבוד שהם שמירה מכל פגע רע, וימתין עד בא ישועת ה'

כתיב בקרא 'בסוכות תשבו שבעת ימים, כי בסוכות
הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ
מצרים'. בגמ' (סוכה יא' ב') פליגי תנאי, על שם מה
עושין סוכה, אם ע"ש ענני כבוד, או ע"ש סוכות
שעשו להם כשיצאו ממצרים.

וצ"ב לשם מה היה כ"כ חשוב לעשות זכר לזה, לפי ב'
השיטות.

ויש לפרש, לשיטה דענני כבוד, שהתורה היא נצחית,
וכל אחד מישראל יש לו בחינה של יציאת מצרים בכל
זמן ותקופה מחייו. וקמ"ל שאחר שזוכה ליציאת
מצרים, ידע שהש"י שימרוהו מכל פגע רע, כמו שהיה
ענני כבוד אצל ישראל, ולכן צריך לעשות זכר לדורות
לידע האמת שכל אחד שיעשה מאמץ לצאת
ממצרים על פי בחינתו, יזכה בס"ד לענני כבוד
ולשמירה מן השמים.

ולמ"ד סוכות עשו להם, הוא לימוד גדול, שלא יחשוב

פניני חג הסוכות

רמזי הסוכות

יש לומר רמזי הסוכות. ד' מינים כנגד ג' האבות ודוד.
אתרוג - כנגד אברהם שהפיץ ריח וטעם בעבודת ה'.
ורמז לדבר 'פרי עץ הד' בגימטריה 'אברהם ושרה'.

לולב - כנגד יעקב, מה לולב גבוה מכולם, כך יעקב
בחר שבאבות. ורמז לדבר לולב פשוט (גימ' ס"ח),
ולולב מלא למ"ד וי"ו למ"ד ב"ת (גימ' תקפ"ב), עולה
בגימטריה 'ליעקב רחל לאה בלהה זלפה'.

גם צריך שיהיה הלולב גבוה מכל הד' מינים, והרי זה
נמשל לכתר מעל כולם, וכן עולה הגימטריה 'יעקב
רחל לאה בלהה זלפה' תר"כ, גימטריה כת"ר.

הדס - כנגד יצחק. ורמז הדבר, ענ"ף ע"ץ הד"ס
(תכ"ט), עם ב' הכוללים (של ענף עץ, הדס) בגימטריה
תל"א, וכן בגימטריה 'יצחק ורבקה' תל"א.

ערבות - כנגד דוד, מנה ערבה דומה לשפתיים, כך דוד
כל ימיו נשתמש בשפתיו בשירות ותשבחות להש"י.

גם ערבה לשון ערב, וכן היו תפילות דוד ערבים לפני
הקב"ה.

גם ערבות גדלים על המים ביותר, ומים רמז לשפיכת
לב לפני הש"י, כמש"כ שפכי כמים לבים נכח פני ה'.

גם דוד ב"ן יש"י, בגימטריה שו"פ, ערב"י נח"ל עם ג'
תיבות והכולל בגימטריה שו"פ.

(כת"י).

ד' מינים מרמזים על זהירות מן העוונות

כתיב בפסוק (ויקרא כג', מ') 'ולקחתם לכם ביום
הראשון' וגו'. ובמדרש (תנחומא אמור סימן יב') דרשו
'ראשון למנין עוונות'.

וישל"ע מה השייכות לענין 'ולקחתם לכם', דהא דרשו
שצריך לקחת ד' מינים ביום הראשון, ומה ענין ד'
מינים ליום ראשון למנין עוונות.

וי"ל דכולם מרמזים על זהירות מעוונות. הלולב - לולב
בא מן עץ התמר, דעליו נאמר 'צדיק כתמר יפרח', הרי
לן שנמשל הצדיק הנוהר מעוונות לתמר.

האתרוג - ידוע מה דאיתא בגמ' (סוכה לה' ע"א)
שטעם עזו ופריו שווה, ובזה לא שינתה האדמה ממה
שה' ציווה לה שתוציא עץ פרי, וזהא דיש אף פלפלין
שטעם עזו ופריו שווה, זה שאני וכדאיתא בגמ' סוכה
לה' ע"ב, עי"ש. וכן מה שיש תלתן שטעם עזו ופריו
שווה, ל"ש, כדאיתא בתרומות פ"י, עי"ש, וע"כ
לוקחין דוקא אתרוג.

הדס - הדס ג"כ טעם עזו ופריו שווה, כדאיתא בגמ'
(סוכה לב' ב'), ומרמז להא דכתוב 'הוא עומד בין
הדסים', שהוא הצדיק.

ערבה - ערבה ג"כ, עיקר גידולה ע"י מים, שמרמז
לתורה שנמשלה למים, ושומרת מן החטא, וכדאיתא
בכמה מקומות.

(כת"י).

מי שאינו משמח את היתום והאלמנה, מה ששמח בחג זהו שמחת כירסו

בתורה נצטוונו 'ושמחת בחגך' וכו'. כתב הרמב"ם

כשזוכה ליציאת מצרים פרטית שבדאי עתה ייטיב לו השי"ת מיד כגמול על מאמצו, אלא יתבונן שגם ישראל כשיצאו ממצרים לא זכו מיד לכל הטובה, שהרי ישבו בסוכות שהוצרכו לעשות להם, ולכן ימתין בסבלנות עד בא ישועת השי"ת. (כת"י סוכות תשס"ה).

מטרת ישיבה בסוכה להשריש שכל מה שאדם עושה, זה מהקב"ה שנתן לו את הדעת לעשות

כתיב בפסוק 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים,' (פר' אמור כג', מג').

וצ"ב למ"ד במסכת סוכה (יא' ע"ב) שעם ישראל עשו לעצמם סוכות ממש, מפני החמה בשעת חנייתו, כפירש"י שם. א"כ קשה מהו הלשון 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל,' הרי הם עשו לעצמם סוכות, ולא הקב"ה.

ונראה ליישב, דלכן נכתב כך, ללמד שכיון שהשי"ת נתן בדעתם מחשבה פשוטה זו לעשות סוכות, נכתב בלשון כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, וללמד לפי שיטה זו שכל מטרת ישיבתנו בסוכה הוא כדי להשריש בקרבנו שכל הדברים הפשוטים שאדם עושה לתועלתו, השי"ת הוא זה שנתן לו את הדעת לעשותם, ועליו לייחס את כל פעולותיו רק להשי"ת.

(מעין גנים, ויקרא ח"א עמ' מד').

מעלה יתרה ללימוד תורה בסוכה

כתיב בפרשת האזינו (לב', י') 'סובבנהו יבוננהו.' ופירש"י דאירי על שסיבבם והקיפם בענני כבוד. 'בוננהו' שם בתורה ובניה.

ומבואר ברש"י שהעניי כבוד סייעו להבנת התורה, שלכן אמר רש"י שקודם הקיפם בענני כבוד, ורק אח"כ נתן להם הבנה בתורה.

וזהו שפיר עם מה דאיתא בגמ' (תענית ט' א') דענני כבוד באו בזכות אהרן, ומצאנו בגמ' (עירובין נד' א') שאהרן היה מסייע לישראל בהבנת התורה, ע"י שהיה מלמדם שוב את מה שכבר לימדם משה.

ולפי זה אפשר, שגם בזמנינו לימוד התורה"ק בתוך הסוכה בימי חג הסוכות, יש לו מעלה יותר מלימוד תורה במקום אחר, משום שע"י הסוכה זוכין להבנת התורה יותר, כי סוכות הם זכר לענני כבוד, וענני כבוד סייעו להבנת התורה.

(שמן למאור, פרשת האזינו אות ג').

מאמר חג הסוכות

שבעים פרים כנגד אומות העולם

מפורש בסוף פרשת פנחס, שסך כל הפרים שהקריבו ישראל במשך כל ז' ימי הסוכות, היו שבעים פרים. והטעם למספר זה כתב שם רש"י (כ"ט, י"ח) וז"ל 'פרי החג שבעים הם כעד ע' אומות עובדי כוכבים שמתמעטים והולכים ובימי המקדש היו מגינים עליהם מן היסורים,' עכ"ל.

ומקור הדברים הוא מהגמ' (סוכה מ"ה ב') 'א"ר אלעזר הני שבעים פרים כנגד מי, כנגד שבעים אומות.' ופירש רש"י שם 'לכפר עליהם שירדו גשמים בכל העולם לפי שנידונין בחג על המים,' עכ"ל. פי' ולכן דבר זה נעשה רק בחג הסוכות, ונבחרו עבור זה דוקא פרים, משום שעובדי כוכבים נמשלו לפרים. כש"כ בתהלים (כ"ב, י"ג) 'סבבוני פרים רבים' וגו'. וכעין זה כתב רש"י בפרשת לך לך (ט"ו, י').

ועל זה אמרו בסוכה שם 'א"ר יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר עליהן ועכשיו מי מכפר עליהן.'

והנה עדיין לא מובן למה ישראל צריכים להקריב פרים עבור אומות העולם, יקריבו הם על עצמם.

ונראה שיש כאן ענין יותר עמוק באחריות ישראל כלפי אומות העולם, ומתבאר על פי מש"כ בפרשת האזינו (לב', ח') 'בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל,' ופירש"י 'בהנחל עליון גוים כשהנחיל הקב"ה למכעיסיו את חלק נחלתם הציפם ושטפם (פי', בדור המבול ואיבדם לגמרי), בהפרידו בני אדם, כשהפיץ דור הפלגה היה בידו להעבירו מן העולם, (כמו בדור המבול), ולא עשה כן, אלא יצב גבולות עמים, קיימם ולא איבדם. למספר בני

מתוך צוואת רבנו זצ"ל לכלל ישראל.

"הנני כותב מתוך ייסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהלן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי ידוע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חזק להיות משוען ומשענה לכל הסובלים ייסורים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שיחשוב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רק להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שייגיש צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק עבור נשמותי ולומר אני מדליק נר זה לעילוי נשמת פלוני בן פלוני [שלמה בן מאיר ושמואל], ויפרש את בקשתו ויוכל לשפוך את ליבו על יד הנר ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם יחשוב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שחושב שהוא רשע ופושע למען דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות בידו להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעטוף אותו באהבה וחיבה ולתת לו בלב תנחומים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, מקסימום הפסדי נר קטן, ולא טרח הרבה. כל זה כתבתי ביישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהענתי לכתוב דברים אלו, ואקווה להיות לעזר לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממני הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם."

המשך משנת שלמה

אך גוי שרואה חמה מנרתיקה ואין יכול לישב בסוכה, אז יוצא ובועט בסוכות, ובטוח שהוא לא שווה כלום, וכל סוכתו אינו שווה, ומתיימש מן הכל.

וזה דווקא הנסיון שהקב"ה נותן להם, כי אצל גוי אין מושג כזה שישמח במשהו ג"כ כי עשיו אמר 'יש לי רב', הוא רוצה רק הרבה, ויעקב אמר 'יש לי כל', גם מעט הוא הכל. וע"כ כשרואה שאין יכול הרבה הוא מתיימש לגמרי, מה שאין כן ישראל יודע שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, וע"כ יוצא בהכנעה.

וזהו דייקא סוד הסוכה, שמנסין אותם בזה דייקא, כי הסוכה הוא ענין 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי' וגו', כי הוא סוד גילוי אלוקות ואמונה, והמאמין האימיתי בו יתברך יודע שאין הפקר בעולם, ואם נגרם מן השמים עיכובים ומניעות אפילו ברוחניות יודע שהכל מן השמים, אך גוי אין יכול להשיג השגה זו, וכשנגרע איזה דבר היותר קטן כבר מיימש עצמו מכל וכל, עד שבוטע בסוכתו ויוצא, כי יתכן שעוד מעט יוכל לקיים מצות סוכה שוב, אך הוא יימש עצמו לגמרי שכבר אין שווה כל הסוכה שלו, כי אין לו ידיעה זו. ומכל זה תבין ותשכיל כמה צריך חיזוק אפילו במעט שבמעט שזוכה לחטוף, שיהיה יקר בעיניו כמוצא שלל רב, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה 'שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב', בלשון יחיד 'על אמרתך', אפילו מעט שבמעט 'שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב'.

ואשרי המחזק עצמו תמיד בכל עת ויודע שהכל ממנו יתברך, וירגישו יתברך על פניו תמיד, ויהיה להקב"ה נחת רוח ממנו.

יהי חלקינו עמו, כן נזכה בקרוב לזה, אכ"ר, בתוך כל עם ישראל. ויהי רצון שיתגדל ויתקדש שמו יתברך בכל העולמות לעיני כל חי.

(כת"י).

סגולה למציאת זיווג

בתפילת מוסף של כל המועדים מסיימים את הברכה האחרונה בתפילה זו, 'והשיאו ה' אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשמחה ולשלום כאשר רצית ואמרת לברכינו כן תברכינו סלה'.

הנה 'והשיאו' הוא לשון נישואין, ונראה דכל מי שמחפש את זיווגו או מתפלל על מי שמחפש את זיווגו, יכול לכוון בתיבת 'והשיאו' שהוא לשון נישואין ולבקש מהשי"ת שישא אותנו לבני זוגינו האמיתיים, ביחד עם כל ברכת מועדיך שתתן לנו. {והוא גם לשון הכתובים כמו בסוף ספר שופטים (כ"א, כ"ג) 'וישאו נשים למספרם', וגם לשון חז"ל כמו במו"ק (ח' ב') 'אין נושאים נשים במועד'}.
(מעין גנים דברים ח"ג, מאמר עי' יו"ט אות ז').

ישראל, בשביל מספר בני ישראל שעתידין לצאת מבני שם. ולמספר שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים הציב גבולות עמים שבעים לשון, עכ"ל.

וכן כתיב בפרשת וישלח (ל"ה, י"א) שאמר הקב"ה ליעקב 'גוי וקהל גוים יהיה ממך', ופירש"י שם 'שגוים עתידים בניו להעשות כמנין הגוים שהם שבעים אומות' וכו', עכ"ל. מפורש שהשבעים נפש, כנגד שבעים אומות.

נמצא לפי"ז שכל השבעים לשון, שורשם בשבעים נפש שירדו למצרים, וכל אומה יש לה שורש באחד משבעים הנפש, וכיון שמצרים היתה הממלכה הגדולה, אז נמצא שירידת השבעים נפש למצרים הרי היא כאילו ירדו כל השבעים נפש לכל השבעים לשון בגלות.

ומעתה מובן שיש לישראל אחריות לכל השבעים לשון, משום ששורש השבעים לשון בשבעים נפש, לכן הוצרכו להביא עליהם פרים בחג להגן עליהם מן היסורים, ומתוך תקווה שעוד ישובו אל ה' ויכירו מלכותו.

וכן מצאנו בפרשת נשא שהנשיאים הקריבו כל אחד מזרק אחד כסף שהיה שוקל שבעים שקל בשקל הקודש, ופירש"י (שם ז', י"ט) שהטעם שהיה המזרק שוקל שבעים שקל, כנגד שבעים אומות שיצאו מבני נח. הרי לנו שגם בחנוכת המזבח עשו ענין לשבעים אומות. ומה ענינם למשכן, אלא משום שיש לישראל אחריות על השבעים אומות, ומתוך תקווה שגם הם יגיעו למטרת תכלית בריאתם להכיר בהשי"ת ולעובדו, וכפי שיהיה לעתיד לבא כמפורש בדברי רש"י פרשת ואתחנן (ו', ד'), עיי"ש.

(מעין גנים, דברים ח"ג מאמר על חג הסוכות).

יו"ל ע"י

לרפואת מרדכי בן
רבי אליעזר זצ"ל

לע"נ מרת חנה בת
חסיבה ע"ה
ולע"נ אסתר בת חנה ע"ה